

NÄYTTEENOTTO-OHJE: VALVOTTU NÄYTTEENOTTO, HUUME- JA LÄÄKEAINESEULONTA, VIRTSANÄYTE

Tutkimukset

4221 U -Huume-O

4203 U -Bupre-O

Sekä laajat huumausaineseulat ja varmistusanalyysit.

Yleistä

Huume- ja lääkeaineseulonta suoritetaan valvotusti annetusta virtsanäytteestä. **Näytteen oikeellisuuden varmistamiseksi, tulee valvojalla olla koko näytteenoton ajan näköyhteys näytteenantajaan (nähtävä, mistä virtsa tulee).** Valvojan työturvallisuuden takaamiseksi, näytteenantotilan ovea ei saa lukita.

Valvottu näytteenanto

- Näytteenantaja kertoo itse nimensä ja henkilötunnuksensa. Lisäksi henkilöllisyys varmistetaan kuvallisesta henkilökortista, passista tai ajokortista. Jos näytteenantajalla ei ole kuvallista henkilöllisyystodistusta, näytteenantajalla voi olla mukana henkilö, joka tunnistaa näytteenantajan. Tunnistaja vakuuttaa allekirjoituksella ja nimenselvennyksellä tunnistavansa näytteenantajan henkilöllisyyden. Tunnistajan suhde näytteenantajaan (esim. isä, äiti, veli, päihdehoitaja tms.) tulee myös merkitä läheteeseen. Mikäli tunnistaja on joku muu kuin sairaalan henkilökunnan edustaja, tulee tunnistajan todentaa henkilöllisyytensä kuvallisella henkilökortilla.
- Näytteenantajalle kerrotaan, että näyte annetaan valvotusti, eli valvoja on mukana näytteenantotilanteessa.
- Näytteenantaja riisuu ylimääräiset vaatteet pois, käärii hihat ylös ja pesee kädet valvotusti runsaalla vedellä ilman saippuaa.
- Näytteenantajalle annetaan näytteenantotilassa kertakäyttökäsineet ja lämpötilaindikaattorilla varustettu virtsanäytepurkki, johon on saatava näytettä noin 40 ml.
- Alapesua EI tarvita.
- Näytteenantaja virtsaa suoraan näyteastiaan ja luovuttaa näyteastian valvojalle välittömästi näytteenoton jälkeen. Mikäli näytteen saaminen (virtsaaminen) tuottaa vaikeuksia, on sallittua juoda **yksi mukillinen** vettä näytteenannon helpottamiseksi.
- Mikäli valvoja ei ole vakuuttunut, että virtsa on tullut rakosta, hän ilmoittaa näytteen alkuperän epävarmuudesta tutkimuksen pyytäjälle sekä kirjaa asian näytelomakkeelle.

Näytteen kuittaus ja sinetöinti

Seuraavat toimenpiteet suoritetaan **näytteenantajan nähden.**

- Valvoja tarkastaa käsineet kädessä näytteen lämpötilan purkin kyljessä olevasta lämpömittarista (tulos luetaan viivan keskikohdasta) välittömästi näytteenoton jälkeen (4 min sisällä) ja kirjaa lomakkeelle lämpötilan sekä näytteenoton ajankohdan.
- Näyte jaetaan kahteen 10 ml säilöntäaineettomaan virtsaputkeen adapterin avulla (kumpaankin putkeen noin 10 ml), joihin on liimattu näytteenantajan henkilötietotarrat. Sinetitarrat teipataan putkien korkkien yli.

3. Valvoja kuittaa sinetit nimikirjaimillaan ja merkitsee toisen putket selvästi kirjaimella A ja toisen kirjaimella B.
4. Valvoja kirjaa näytteenottolomakkeelle näytteenantajan nimen ja henkilötunnuksen sekä liimaa näytetarran. Valvoja täyttää muut kohdat näytteenottolomakkeelta.
5. **Näytteenantajan kuittaus pyydetään putkien sinettitarroihin (nimikirjaimin) ja näytteenottolomakkeeseen (koko nimellä).**
6. Valvoja kuittaa näytteenottolomakkeeseen näytteenantotapahtuman suoritetuksi.
7. Näyte toimitetaan laboratorioon.

Näytteen pakkaaminen ja lähetys

Jos virtsanäytteestä suoritetaan alustava huumeanalyysi (maakunnan laboratorio, päihdekliniikka yms.) ja alkuperäinen sinetti joudutaan rikkomaan ennen Seinäjoen keskussairaalan kliinisen kemian laboratorioon lähettämistä, tulee virtsanäyteputki sinetöidä aina uudella sinetillä (alkuperäinen sinetti jätetään myös putkiin). Sinettiin tulee merkitä sinetöijän nimi ja päivämäärä.

Laita ensin lähete omaan erilliseen muovipussiin ja näyteputket toiseen muovipussiin. Laita lähete (muovipussissa) näyteputkien kanssa samaan muovipussiin (varmistetaan ettei lähete kastu, jos näyteputket vuotavat)

Vastuhenkilö(t)

Huume- ja lääkeaineseulonnasta vastaava kemisti

Korvaa ohjeen

Näytteenotto-ohje: virtsanäyte, huume- ja lääkeaineseulonta, versio 2.6

Muutokset

- 2.7 Vaihdettu uudelle pohjalle.
- 2.6 Vaihdettu näytteiden sekundaariastiat 10 ml säilöntä-aineettomiksi virtsaputkiksi.
- 2.5 Lisätty kuvaus tilanteesta, jossa näytteenantajalla ei ole kuvallista henkilötodistusta. Lisätty kohta näytteen pakkaaminen ja lähetys.
- 2.4 Tarkennettu kohtaa yleistä.
- 2.3 Lisätty virtsaaminen purkkiin kohtaan 5 valvottu näytteenanto, lisätty tieto alapesun tarpeettomuudesta sekä siitä, että virtsaamisen helpottamiseksi on sallittua juoda mukillinen vettä.
- 2.2 Tarkennettu ohjeen otsikointia koskemaan valvottua näytteenottoa.
- 2.1 Tarkennettu lomakkeen täyttämiseen liittyvää ohjeistusta.
- 2.0 Lisätty maininta lääkityksen merkitsemisestä kaavakkeeseen sekä näytteenantajan tekemä näytteiden ja sinettien kuittaminen. Lisätty merkintä siitä, että näytteen käsittely tulee tehdä näytteenantajan nähden.